

INHOUD

- Bestuurswisseling bij NedSEK
- NedSEK en de Corona pandemie
- Vergaderen in Coronatijd
- Joop Langius stelt zich voor.
- Gevonden en gemist

- De modelbouwers 1
- De onbekende kraan
- Een langlopend verhaal
- Heel oud verhaal
- Verrassing
- De modelbouwers 2

2020
Nieuwsbrief 3

Bestuurswisseling bij NedSEK

Afgelopen jaar kwamen wij als NedSEK in contact met een zekere Joop Langius. Hij wordt elders in deze Nieuwsbrief geïntroduceerd: iemand die zowat zijn hele werkzame leven in de haven heeft doorgebracht en zodoende op verschillende wijzen met kranen in aanraking kwam (letterlijk en figuurlijk). Er waren dus volop 'raakvlakken'. Tijdens onze vergadering op 27 februari in Amersfoort maakte het voltallige bestuur kennis met hem. En de kennismaking beviel wederzijds zo goed dat Joop tot ons bestuur is toegetreden: van hieruit nogmaals welkom.

Daar stond het vertrek van een van onze bestuursleden van het eerste uur tegenover. Ed Schulte liet ons weten zijn activiteiten voor NedSEK te beëindigen, behalve dan voor de website, zolang daar geen andere webmaster voor is. Ed is één van de oudgedienden in onze 'kranenkring'. De eerste contacten dateren van 2006, tijdens een excursie van de Commissie Erfgoed IJzer en Staal (CEIJeS) aan De Schelde te Vlissingen. Ed stelde daar een vraag over een rijdende wandkraan in de Machinefabriek. CEIJeS, een onderdeel van de vereniging Bouwen met Staal, verzorgde regelmatig uitstapjes naar interessante (stalen) gebouwen. Algemeen moest men erkennen

dat er van de bewegende stalen constructies in de, vaak historische gebouwen, vrijwel niets beschreven was. Over bruggen, sluizen, stuwen en andere, vaste ijzeren of stalen constructies bestond genoegzaam literatuur en deze object categorieën kenden alle wel een commissie of stichting als belangenbehartiger. Tijd dus voor meer aandacht voor dit vergeten erfgoed. Op 20 februari 2007 vond een eerste bijeenkomst plaats, met een twintigtal personen. Daaronder dus drie latere bestuursleden van NedSEK: naast Ed Schulte nog Giel van Hooff en Gerard Jacobs. De bijeenkomst leidde tot een werkgroepje met naast deze drie Ben Coelman en Henk van Dijk, die de taak op zich namen om de kranen en de kraanbouw in Nederland te inventariseren en daar een boek over te publiceren, onder de vlag: Kranenproject. Ed richtte daarbij de website op die werd gevuld met allerlei informatie over de kranen en kraanbouwers. Sinds die tijd zijn wij ettelijke malen bij elkaar geweest en werd er gewerkt aan de ideeën voor het boek. Erg hard vlotte het werk niet, ook al omdat Ben en Henk moesten afhaken en na enige tijd ook helaas overleden. Maar het overblijvende groepje kreeg gelukkig versterking in de personen van Helmig Kleerebezem, Geert de Weger en later ook Jur Kingma. Deze groep richtte in 2015 de

Nederlands Stichting Erfgoed Kranen (NedSEK) op inclusief de ANBI status. Ed werd bestuurslid en bleef daarnaast nog steeds beheerder van de website. Later kwam ook de verzorging van de Nieuwsbrief inclusief de verzending in zijn handen. Van hieruit dus: dank voor de inzet en vele goede zorgen.

Het bestuur van NedSEK ziet er nu uit:

- Jur Kingma, voorzitter
- Gerard Jacobs, secretaris
- Helmig Kleerebezem, penningmeester
- Giel van Hooff, redactie
- Geert de Weger
- Joop Langius

Ed zal ons dus nog enige tijd bijstaan met het verzorgen van de website. Maar dat houdt dus in dat er dus een vacature is voor iemand die naast interesse in industrieel erfgoed ook een website kan opzetten en onderhouden.

NedSEK en de Corona pandemie

In dit lustrumjaar van NedSEK is de wereld overvallen door een hele nieuwe ziekte die zich met ongekende snelheid over de wereld heeft verspreid. Die pandemie heeft enorme maatschappelijke gevolgen, die wij allemaal voelen. Ook voor NedSEK heeft dit gevolgen. Zo kon een geplande kranendag in juni in Antwerpen niet doorgaan. We hadden ook al

ideeën voor een studiemiddag in november over gebouwgebonden kranen. Of, wanneer en hoe deze door zal gaan staat nu nog niet vast. Ondertussen hopen we ook nog een tweede boekpublicatie te kunnen realiseren: de verhalen gepresenteerd op de studiemiddag ***Erfgoed met haken en ogen***. Verder proberen wij dit jaar naast de reguliere nieuwsbrieven enige thematische nieuwsbrieven uit te brengen. Suggesties van uw kant zijn welkom.

Vergaderen in Coronatijd

Onze voor 23 april geplande bestuursvergadering kon niet plaatsvinden op locatie, het Maritiem Museum Rotterdam (waar we vaker te gast mogen zijn). Zoals zovelen namen we dus onze toevlucht tot een video-meeting. Gekozen was voor het populaire programma ZOOM. Naast het gedoe over privacy schendingen en dergelijke waar wij als kleine groep niet zo'n druk over hoeven te maken, was er ook de tijdsbeperking tot 40 minuten die geldt bij een gratis meeting met meer dan drie personen. Met een zeskoppig bestuur betekende dat dus dat de agenda flink ingekort moest worden. Een flink deel van het normale overleg moet dan maar via de mail afgehandeld worden. Een paar dagen eerder werd er proef gedraaid en dat ging, op een enkel startprobleem na, prima. Een enkel lid kreeg praktische ondersteuning van de jongere generatie die in de regel beter raad weten met PC inclusief microfoon en camera. Eerder dan wij dachten kwam het signaal van 30 minuten, de laatste 10 minuten waren zeker bonus, en werden gebruikt om af te ronden.

In principe is ZOOM heel vriendelijk in het gebruik en goed te doen voor een ieder die

wel eens met de computer doet. Je installeert het programma, maak een meeting aan met een eigen ID en een password met eventueel een link naar ZOOM, en stuurt dat per mail naar de andere deelnemers. Via de link komen die gelijk op ZOOM en loggen in, of hebben zelf ZOOM geïnstalleerd en "Join" de meeting met het ID en het password.

Toch weer een hele ervaring en het scheelt een enorme hoeveelheid reistijd, echter mis je het persoonlijke contact en natuurlijk het uitje. Wel leuk is het kijkje in het interieur van de anderen, let dus op waar je voor zit.

Joop Langius.

Een nieuw bestuurslid stelt zich voor

Joop zijn wieg stond in Amsterdam waar hij op 18 augustus 1951 werd geboren in een schippersgezin. Zijn beroeps carrière begon hij als matroos van 13 jaar aan boord bij vader. Gedurende zijn jeugd was de haven zijn speelplaats en leerde hij de kranen kennen. In 1966 werkte hij zelfs nog twee maanden als leerling stoker op een stoomkraan van Thomson, een groot overslagbedrijf in Rotterdam, die toen werkzaam was op de Middelpaats te Brouwershaven. Maar de jonge Joop koos uiteindelijk voor een bestaan aan vaste wal. In mei 1971 kwam hij te werken bij diverse Amsterdamse bedrijven als de NDSM, ADM en de Albatros (fosfaatfabriek). Na zo'n jaar stapte hij over naar de Hoogovens waar hij begon als leerling stuurman. Vervolgens was hij werkzaam als aankomend kraandrijver op opslagkranen van het ertsveld, de brugkranen op Buka 2 en nog vele andere op- en overslagmachines. Hij bezocht tevens de Hoogovens avondschoon voor Stuurman A en bedieningsman kranen.

Kraanbedrijf

In 1974 verhuisde Joop naar Terneuzen waar hij werkte als schipper/kraandrijver op een drijvende kraan van OVET, o.a. op de Dieselelektrische kranen, het vrij onbekende merk Meijerstein, een 6.5 tons kraan en de Figee kraan. In die tijd volgde hij ook de opleiding op Havenvakschool in Rotterdam als Hoofdstuurman en zat vijf maanden op de machinistenschool.

Een carrièreswitch volgde. Van 1978 tot 1982 had Joop even een totaal andere werkkring, namelijk bij de gemeentepolitie te Amsterdam. Hij maakte deze overstap omdat hij eigenlijk naar de Havenarbeidsinspectie wilde maar daar niet de juiste opleiding voor had. Langs deze weg was dat wel mogelijk, al blijkt hieronder dat het er toch niet van kwam.

In 1982 begon hij als zaakwaarnemer bij Jan Rijdsdijk Bulk te Rotterdam, met een drijvende Nellen kraan, een NL 120, vierdraads grijperkraan voor bulk- en stukgoed overslag in Amsterdam. Daarnaast volgde hij de opleiding voor Middenmanagent. Na het faillissement van Jan Rijdsdijk nam hij de Meijerstein kraan van OVET over, die in 1976 verkocht was aan de GEM (Graan Elevator Maatschappij) en niet meer in gebruik was. Hij haalde de kraan naar Amsterdam, maar had echter geen geluk met deze kraan die uiteindelijk in 1987 is gesloopt.

Wijde vlucht

In 1986 ging hij bij de luchtvrachtafhandeling van de KLM werken, maar keerde in 1990 weer naar de haven terug bij de OBA (Overslag Bedrijf Amsterdam) aan de Westhaven als operationeel manager. Ook nu een scholingstraject, een opleiding als Controleur

Granen en Olie, IJker, Weger, Meter en vervolgens HBO logistiek management en 1 jaar Master Intermodaal logistiek management. In 2000 ging hij werken bij een internationaal bagger- en transportbedrijf in Amsterdam als logistiek manager, verantwoordelijk voor vier betoncentrales, de inkoop van zand en grind en het onderhoud van de overslagkranen. In 2002 trad hij in dienst bij Maja Stuwadoors, eveneens te Amsterdam, als operationeel manager met vijf drijfkransen en een weegtoren onder zijn beheer. Waarna hij in 2006 overstapte naar Ter Haak stuwadoors, ook te Amsterdam, als Terminal manager, speciaal voor de bulk overslag van spoor- en wegebouw grondstoffen en het opzetten van projecten. Als afsluiting van zijn rijke geschakeerde beroeps carrière werd Joop in 2010 vakdozent voor transport en logistiek, verbonden aan een MBO en ROC te IJmuiden met een locatie te Amsterdam en in 2013 bij RWE/Essent aan de Eemshaven. Hij leidde hier 30 mensen op voor het bedienen van twee brugkranen en drie scrapers voor de op- en overslag van kolen.

De speeltuin uit zijn jonge jaren is dus aanmerkelijk uitgebreid, het werd zijn werk en nu zijn de hijs- en hefwerktuigen zijn hobby en heeft hij er veel over verzameld en ook een studie van gemaakt en vindt hij het mooi om de opgedane kennis van de kranen en hun geschiedenis met anderen te kunnen delen. De speeltuin uit zijn jonge jaren is dus aanmerkelijk uitgebreid, het werd zijn werk en nu zijn de hijs- en hefwerktuigen zijn hobby en heeft hij er veel over verzameld en ook een studie van gemaakt en vindt hij het mooi om de opgedane kennis van de kranen

en hun geschiedenis met anderen te kunnen delen.

*Wijk bij Duurstede, grijperdraaikraan bij Bosscherwaarden
(Foto Bert Poortman)*

Gevonden en gemist

Na eerdere meldingen van kranen die verloren gaan is er in deze Nieuwsbrief weer positief nieuws te melden. Zo maakte een lezer ons attent op een grijperdraaikraan bij Wijk bij Duurstede. Deze is prachtig zichtbaar opgesteld aan de Lek en is in beheer bij de Utrechtse Stichting voor Industrieel Erfgoed, USINE. Enige verificatie van de fabrikant is momenteel moeilijk omdat de archieven in ieder geval tot nu toe, niet toegankelijk waren. De kraan staat nu bij de voormalige steenfabriek Bosscherwaard maar zou origineel gestaan hebben bij steenfabriek Timmermans te Elst. De kraan bij voormalige steenfabriek De Blauwe Kamer bij Wageningen/Rhenen lijkt er op qua uiterlijk, een zaak van nadere inspectie en onderzoek dus.

Daar staat dan toch weer wat verlies tegenover. Na de Mebin kraan van Katwijk gaat ook de Mebin kraan in Hilversum naar de

De modelbouwers 1

Sietse Groen heeft zijn model van de drijvende Jaffa kraan zoals die bij Bunge in Amsterdam ligt af. Al eerder meldden wij de bouw van het model, maar nu is het dus voltooid. Hopelijk gaat de spreuk: "Het bezit van de zaak, is het eind van het vermaak", hier niet op en heeft Sietse er nog veel plezier van en anders begint hij gewoon aan een nieuw object. Een link naar YouTube: <https://youtu.be/YUSgLfZEoF0>. Ondertussen ligt een verder onderzoek naar de kraan zelf stil vanwege corona, maar zodra het enigszins kan pakken we dat weer op en daar ziet het met de huidige voorschriften wel naar uit.

sloop, althans daar ziet het ernaar uit. Er bestond een tijdlang een optie voor hergebruik hiervan bij het zogenaamde Mercon-Kloos project in Alblasserdam.

De door Sanders gebouwde kraan bij Mebin Hilversum (Foto Hens ter Kuile).

Daarvoor waren we al een hele tijd op zoek naar een geschikte kraan, de projectontwikkelaar had het goede plan om daar bij de nieuw te bouwen woningen een landmark te plaatsen. In verband met de geschiedenis van het gebied leek een torenkraan het meest op zijn plaats. Maar omdat dergelijke kranen met de wind mee dienen te draaien en daarbij met de kraanarm over de bebouwing heen gaan, was dat geen acceptabele

optie. Toen wij aankwamen met de Sanders gripperdraaikraan op rijdend portaal van de Mebin uit Katwijk, talmde de projectleider dermate dat deze niet meer beschikbaar was. Vervolgens kwam er rond de jaarwisseling een Sanders kraan uit Hilversum vacant die ook nog eens in goede staat was en werkend. We hadden de volle medewerking van de Mebin die de kraan lange tijd heeft vastgehouden. Vervolgens bleek de projectontwikkelaar de bestemde grond al weer verkocht te hebben, hij vreesde het effect van de coronacrisis. Of de nieuwe eigenaar het project gaat oppakken mét kraan, is nog maar de vraag en voor de kraan zeer waarschijnlijk te laat. Een snelle actie richting Nijmegen, waar ook naar een kraan uitgekeken wordt, bood geen soelaas vanwege de korte tijd. Er was namelijk nog geen geld, nodig om de kraan te verplaatsen. Dus ook deze kraan jammer genoeg richting sloop. Leerpuntje is wel dat we er bij de desbetreffende gemeente vroegtijdig bij moeten zijn met een goed voorstel, zodat er een zeker budget gereserveerd kan worden.

De onbekende kraan:

De affaires rond een Richier-Weitz bouwkraan.

Op een oude scheepswerf in Weert staat twee oude bouwkranen, een Potain en de Richier-Weitz kraan, deze is voor Nederland vrij uniek en volgens de kenners zeer de moeite waard om te behouden. We hebben daarom zochten wij contact met Jefco Muijs van het containerreparatiebedrijf in Weert. De heeft een grote belangstelling voor allerlei technisch materieel. Toen wij op een van onze tochten bij hem op bezoek waren, was hij een Sanders gripperdraaikraan op

rijdend portaal aan het reviseren om deze naderhand bij hem op het terrein op te stellen. Ook had hij diverse railvoertuigen opgesteld, op een eigen railstuk. Ondertussen zijn er berichten dat de kraan inderdaad van eigenaar gewisseld is, maar nog steeds op het terrein van Wetron Beheer staat. We houden het in de gaten.

Bouwkraan Richier Weitz (Foto Gerard Hendriks)

Een langlopend verhaal:

De Conrad-Stork kranen aan de Hunzehaven in Groningen, hiermee zijn we al vanaf 2015 bezig en er is een uitvoerig rapport van de kranen gemaakt. Met Joop Langius als nieuw bestuurslid en woonachtig in Groningen, net boven Stad, hebben we een zeer enthousiast speerpunt die zowel de gemeente, instanties zoals het Gronings Archief, Monumentenfonds en het Scheepvaart museum, diverse bedrijven maar ook de lokale onderwijsinstellingen kan bewerken om de kranen zeker te stellen en te zorgen dat ze opgenomen worden in het grootse plan van Stad. Er wordt gezocht naar een geschikte organisatievorm om één en ander in goede banen te leiden. Zodra er concrete activiteiten te melden zijn, zullen we daar over berichten.

De Hunzehaven in Groningen met nog vier kranen
(Foto Johan Anneveldt)

Model van de Thole grijperkraan in Helmond,
(Model en foto: Giovanni van Helvoirt)

Heel oud verhaal:

De overtoeren, binnenkort een special over overtoeren in Nederland. Overtoeren zijn een heel oud begrip in het waterrijke Holland en ook wel daarbuiten, enerzijds een zegen omdat ze het wassende water tegenhouden en anderzijds een belemmering voor de handel daar ze de scheepvaart belemmeren. Jur Kingma heeft er al heel wat over geschreven en put dus uit zijn eigen literatuur.

Verassing:

Van de SS Rotterdam beheer ontvingen wij een speciale donatie in de vorm van twee Figuee agenda's. Dat zijn niet zomaar agenda's, maar ware vademecums die door Figuee ieder jaar, of soms twee jarig, vanaf 1910 tot 1968 zijn uitgegeven. De collectie van NedSEK breidt zich geleidelijk uit, maar er zijn ook nog genoeg lege plekken, dus als iemand op zolder nog oude Figuee spullen heeft, wees welkom! Vrijwel alle agenda's zijn ook ingescand door het Figuee forum als zodanig daar te bekijken.

De modelbouwers 2

Er is nog meer goed nieuws van het modelbouwfront. Ook het model van de Thole kraan op de kraanbaan in Helmond van Giovanni van Helvoirt is klaar! Deze kraanbaan heeft vermoedelijk al eerder voor inspiratie gezorgd, maar dan op literair gebied. Zo lijkt een gedicht van A.J.D. van Oosten (1898-1969) hierdoor geïnspireerd:

*'t moderne leven heeft zijn eigen begrip van
schoonheid en van kracht,
Zijn ijzere gevaarten krijgen van jaar tot jaar
steeds groter macht.
De hijschkraan heft de zwaarste lasten, snel zweeft
haar laadbak door de lucht,
waar de machine aan 't handwerk paste verwerft
heel de arbeid schooner vrucht.*

Ook Giovanni kwam, na de melding dat het model af was, met een Ode aan een oude kraan:

*En toen zag ik jou,
Mooi van ouderdom,
Een beeld van werklust en trouw,
Alles nog mooi recht, niets is krom,*

*Je ziet nog de sporen uit het verleden,
Schepen die kwamen en je weer verlieten,
Een lust voor het oog nu in dit heden,
Ik dacht, van jou mag iedereen genieten,*

*Nu sta je daar gerestaureerd, een mooi geheel,
Perfect opgemaakt, niks overdadig,
Opsmuk viel je gelukkig niet ten deel,
Je hele leven gedroeg je je kranig.*

Als technicus moet je af en toe ook wat wegslikken. In den lande zijn er nog wel veel meer modellen, groot en klein, statisch en werkend, wellicht iets voor een expositie.

NedSEK informatief

De Nederlandse Stichting Erfgoed Kranen houdt zich sinds de oprichting in 2015 bezig met de historie van de Nederlandse kranenbouwers en het kranengebruik.

Doelstellingen en activiteiten

Het behoud van cultuurhistorisch waardevolle kranen door technisch onderzoek, archiefonderzoek en advisering.

- Het behoud van historische kennis op het gebied van kranenbouw.
- Aanleg en instandhouding van documentatie en literatuur rond kranen(bouw).
- Behoud van archiefmateriaal van kraanbouwers.
- Enthousiasmering van een breder publiek door middel van publiciteit waaronder nieuwe media.
- Uitwisselen van kennis.
- Hieronder een database van kranenerfgoed.
- Studie naar de geschiedenis van de bouw en het gebruik van kranen en andere vormen van verticaal transport in Nederland.

- Het verspreiden van kennis over het erfgoed en de geschiedenis van kranen in Nederland.
- Onderzoek naar de opleidingsmogelijkheden van machinisten van het kranenerfgoed.

Publiciteit

NedSEK laat zich zien door middel van een website en een Facebookpagina. Daarnaast geven we lezingen en organiseren congressen, studiedagen en excursies.

2015 Studiedag "Haal op die Hijs" gehouden in het Maritiem Museum in Rotterdam

2016 Kranendag. Een bustour over de Maasvlakte met een bezoek aan de ECT Deltaterminal

2017 Kranendag. Een rondvaart door de Amsterdamse haven, havens Oost en West. Met een bezoek aan de IGMA en een lemniscaatkraan.

2018 Kranendag. Een rondvaart door de Rotterdamse havens vanaf Heijplaat naar de Botlek en terug naar de St. Jobshaven.

2018 Symposium "Haal op die Hijs" bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

Fondsen

Zonder financiële hulp lukt het ons niet om onze doelen te realiseren. De NedSEK is dan ook altijd geïnteresseerd in bijdragen van donateurs en sponsors.

Bankrekening

NedSEK heeft bankrekeningnummer
IBAN NL53ABNA0620094222.
ten name van "Nederlandse Erfgoed Kranen"

Kamer van Koophandel

De Nederlandse Stichting Erfgoed Kranen, opgericht op 19 februari 2015, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 62749390.

ANBI

NedSEK heeft een ANBI registratie onder nummer 854942087.

Boek

Het door ons uitgegeven boek '**Haal op die Hijs**' is helaas uitverkocht. Een herdruk is in voorbereiding. U kunt daarop nu reeds intekenen.

Dank aan degenen die zich reeds gemeld hebben voor het donateurschap!!